

Előfizetési díj.

Videkre postán vagy helyben házhoz hordva.

Egész évre	15 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főttér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”
politikai és közgazdasági napilap

1875. második negyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Félévre	8 frt
Negyedévre	4 „
Egy óra	1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.	

A megrendelések legcélszerűbben postai utalvánnyal alólti könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Stein János
„Kelet” kiadója.

Reform-kérdések.

IV.

A törvényhatóságok kikerekítése.

Kormányzatunk minden ágai ellen mondhatni általános a panasz, közigazgatásunk lassúsága, pontatlansága, igazságszolgáltatásunk drágasága s többféle hiányai ellen sűrűn emelkednek a panaszok. Adókezelésünket sem lehet tökéletesnek tartani, s nagy részben az illető hivatalnoktól függ, hogy az némely esetekben zaklatóvá ne váljon, szóval összes kormányzati rendszerünk újra szervezését sürgeti ma már az ország polgárainak nagy többsége.

A mikor azonban kenyértörésre kerül a dolog, rajnai kevés azok száma, kik a vidéki torony- vagy más nemű érdekeket képesek is, készek is alárendelni a közérdeknek. Itt újból kénytelen vagyok, ha ismétlés is, emlékeztetni tiszteit olvasóimat a Szapáry, akkori belügyminiszter által tervezett új területi felosztásra s igazat fog nekem adni mindenki abban,

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Az első rosz vers.

Elbeszélés.

V.

(Folytatás.)

A villám lecsapott. Gyöngyvirág megtörve hanyatlott karszékebe, de Tihamért mintegy fölemelte a csapás. Visszanyerte férfiasságát s szilárdan válaszolt:

— Igen uram — önnek igaza van. Én megcsaltam önt, megcsaltam a sajátot, megcsaltam az egész közvéleményt. Olyannak hazudtam magam, milyen nem vagyok. Viseltem lelken a méltatlan dicsőség, a férfiatlan alakoskodás égető foltját, mert ismertem ön szélszélét s éreztem, hogy én és Gyöngyvirág egymás nélkül nem élhetünk. Bűnös vagyok, uram, de midőn fölöttem ítél, gondolja meg, hogy leánya szép szemei tették azá.

Ez a III. Richárd módorú apologia legkevésbé sem csillapította az öreg s midőn Gyöngyvirág is Tihamér szavait kezdé erősíteni s arra kérte atyját, hogy ha jegyesét haraggal sújtja, sújtja őt is, mert ő is bűnös, fokozott keserűséggel tört ki indulata.

— Igen, hisz az az én végzetem, hogy mindkét gyermekem által kijátszva legyek, csupán azért, mert annyira szerettem őket. Ön ifjú ember, szélszélnek nevezi azt, hogy két legdrágább kincsemet: leányomat, kik szeimeim előtt serdült föl s lapomat, melyet a semmiből hoztam létre, melynek számára két keserves évtizeden át én neveltem az irókat s az olvasó közönséget, mely először tanítá meg hazámfiat arra, hogy minden nemzetnek van

hogy a miniszter javaslatát főleg mellékérdekek szoríták le a térről, s pedig valameddig törvényhatóságaink célszerű területi felosztását keresztül nem visszük, kormányzatunk körében gyökeres és érezhető reformokról csak álmodni is lehetetlen.

Alig hiszem, hogy akadna oly bátor férfi, ki törvényhatóságaink jelenlegi területi felosztását eszerve, vállalkozni merne arra, hogy ennek fentartása mellett, a kormányzat egyes ágait kellően pontossá, gyorsá és olcsóvá alakítja át, fektesse bár reform tervét akár a központosítás akár az önkormányzat alapelveire.

Mi lenne például abból, ha egy új területi felosztás előtt, a jelenlegi törvényhatóságoknak kezébe adnók a házi pénztárt, megadnók az önmegadóztatás jogát, mely nélkül az önkormányzat képtelenség s még ezen felül több, mindenesetre költséggel járó kormányzati teendőket is bíznánk rájuk? Nemde az történe, hogy a kisebb népességű s csekélyebb kiterjedésű törvényhatóságokban túlságosan sok percent adópótlék rovatának ki a házi-pénztár kiadásának fedezésére, míg a nagyobb népességű és terjedelmű megyékben lakó polgárok e czimen, vagy igen csekély, vagy éppen semmi terhet nem hordoznak.

Kérdem már most, vajlon az igazsággal megegyeztethető volna-e az, hogy az adózók, nem jövedelmök arányában hordoznák a közterheket, hanem ahoz képest mily népességű és kiterjedésű törvényhatóságokban lagnak és fekszik birtokuk, s kérdem, megkedvelté-e ez az önkormányzatot vagy pedig ellenkezőleg: azt eredményezné, hogy attól a nagy többség mindenáron menekülni kívánjon? Én részemről ez utolsót hiszem.

A kormányzat pontos, gyors és olcsó kezelését nem kis mértékben akadályozza a törvényhatóságoknak jelenlegi, mondhatni idomtalan alakjuk, a midőn azoknak némelyike szalag alakjában nyulik hosszában sok mérföldeken át, míg szélességök aránylag csekély, minek aztán az a következtése, hogy ezen megyékben célszerű központot találni lehetetlen lévén, a ki ügyes-bajos dolgaiban a székhelyre kénytelen barangolni, azt csak sok idővesztéssel és költséggel teheti.

Vannak törvényhatóságok, melyek más törvényhatóságokba hosszan benyulnak, ezek

egy nagy, szent kincs, melyet úgy hívnak, hogy irodalom, ön szélszélnek nevezi azt, hogy lelkem e két egymáshoz forrott testvérfelet egyetlen férfikéze akartam bízni. Jól van. Ha szélszél volt, bűnhődtem érte. Midőn ön vélt munkáit olvasám, úgy rémlett, mintha saját eszmém, multam visszhangja esendült volna föl, mintha az, ki ama sorokból hozzám beszélt, az én véremből való vér, az én lelkemből való lélek lett volna — az ön személyében. Álom volt. Fölébredtem.

Ön tudja, hogy irtódom a botrányoktól. Nem fogok izgalmas, drámai jelenetet scenírozni, nemsokára megérkező vendégeink mulatságára. Vigye el ön nejét, de tudja meg, hogy úgy tekintem, mintha akaratom ellen volna az egész s ha e tudatban tudnak boldogok lenni, én nem kívánok semmi rosszat önöknek.

Az öreg ur kiviharozta mind azt az epét, mi csak szelid lényében összetörölhatótt. Nem maradt benne más, csak a tompa sajtás, a zsbibbát elcsüggedés. Lehajta fejét a támlány karjára s bánatos merengésbe sülyedt. Anyira lesújtá a tudat, hogy ama művek nem a Tihaméri, hogy csak későre jutott eszébe, hogy mégis kellett azokat írni valakinek. Ha nem Tihamér, akkor más.

Ki lehet az a „másik”? De azt semmi áron ki nem vehette Tihamérből. Az ifjú hű volt adott szavához s a kis társaság csak visszaesett vigasztalan némaságába.

Lesz-e boldogság a viszonyban, mely ily előjelek közt szövődik? Kérdé az ifjú pár önmagától?

Lesz-e méltó szerkesztője a „Gyöngyvirág”-nak? Ezen a kérdésen évelődött az öreg.

Az óramutató jelzé, hogy a vendégek minden perczen megérkezhetnek.

Im máris közelgő léptek hangzanak, már

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIAZTATNÁK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ben már a kik ezen beszögellő részeiben lagnak a törvényhatóságoknak, ha egyenes úton akarnak székhelyökre jutni, más törvényhatóságon kénytelenek átutazni, s igen gyakran közelebb vannak a szomszéd törvényhatóság székhelyéhez, mint a magokéhoz; de azért mindezeknek így kell maradni, mert ezt követelik a történelmi emlékek és jogok!

Fordul elő azon eset is, hogy egy törvényhatóság több apró elkülönített szigetekből áll, de azért habár a közkormányzat érdekei megkövetelnék is, ezeket sem lehet történelmi multjokból folyó külön fennállhatási joguktól megfosztani!

Mit mondjunk azon kiváltságolt apróbb városocskákról, melyek sem anyagilag sem szellemileg nem képesek teljesíteni az önkormányzattal járó köteleességeket.

En részemről teljesleg meg vagyok győződve róla, hogy hazánk jelenlegi területi felosztása mellett a törvényhatóságok egy részében lehetetlen azt követelni attól, a ki a kormányzat élén áll, hívják azt főispánnak, vagy alispánnak, legyen választott, vagy kinevezett tisztviselő, hogy alárendeltjeinek tetteit szorosan ellenőrizze, annál kevésbé, hogy a kormányzatot egyforma portossággal vezesse a keze alatt levő törvényhatóság minden részében.

A törvényhatóságok ily ezélaránytalan politikai felosztásának még azon káros következtése is lett, hogy jelenleg mások a pénzügyi, ujoneozási, tankerületek, újból mások az elsőfoku társas bírósági kerületek sat.

Nem szükség magyarázgatni, mekkora hátránya van mindez a kormányzat különböző ágai egyöntetű vezetésének, s az is könnyen belátható, hogy az egyeseknek is sokkal kevesebb időbe és költségbe kerülne, ha a kormányzat különböző ágainak kormányzatát egy helyett találhatnák fel.

Ha tehát azt akarjuk, hogy az önkormányzat hasznos gyümölcsöket teremjen, nem lehet késnünk a törvényhatóságok új és célszerű kikerekítésének keresztülvitelével.

Leg. gr. Bethlen János.

Az erdélyrészi ev. ref. egyházkerület gyűlései.

Kolozsvár, május 26. 1875.

IV-ik ülés.

— Elnök gróf Mikó Lure föl 10 óra-kor a gyűlést megnyitván, titkár Bodor An-

az ajtó előtt van, már kopog — és a következő pillanatban belépett a szobába Arthur.

A fiu úgy nézett ki, mint a lázbeteg a crisis pontóján. Mindjárt eldőlt, meghal-e vagy életbe marad?

Leveté magát fáradtan egy támlányba, észre nem vére a ben uralgó hangulatot.

Néhány percz mulva az inas az akadémia előkeit s több kitüntiséget jelentett be.

Arthur, mint villanyűtőre ugrott föl, de meg kellett támaszkodnia, hogy össze ne essék. Megállott ott, visszafojtott lélekzettel, halottalványan.

A szegény fiu nyilván beleőrült a sok hegymászásba.

A vendégek, az akadémia elnökével élőkön, beléptek s Miklós bátyámnak tapasztalnia kellett, hogy van az ő házában még ő nála is fontosabb személy.

Az elnök ugyanis megállott csöndesen a majd lerokadó Arthur előtt s jobbját nyújtván felé, ünnepélyesen mondá a következő szavakat: „Ifju barátom! A magyar tudományos akadémia nevében fogadja ön hódoló tiszteletem kifejezését.

Miklós bátyám rábámult erre a jelenetre, mint a ki álmodik. Nem értette az egészet. Ily szavak a galambosz aggastyán ajkairól, egy 24 éves ifjuhoz — az ő fiához.

— Tehát te még nem tudod öreg barátom — szól az elnök — hogy fiad hazánk első költői lángelméinek egyike, kinek műveire a nemzet legtekintélyesebb társasága néhány percz előtt tűzte föl valamennyi szépirodalmi diadalokosorjára?

Már ekkor ott zokogott az öreg fia keblén. Volt abban a zokogásban bocsánatkérés, apai szeretet, büszkeség és minden, de minden, amit csak zokogással kifejezni lehet.

— Tehát te vagy az? Igazán te vagy az? Ki hitte volna? Belegte folyvást az öreg

tal olvassa a mult gyűlés általa szerkesztett jegyző könyvét, a mely hitelesítették.

A beérkezett kérvények a kérvényi bizottsághoz tétetnek át.

Kisantal S. interpellatiót ad be, hogyan lehet, hogy nem közgyűlési tag dr. Kolozsvári S. igazgató tanácsossá választassák.

Elnök. Eddig is tagja volt az ig. tanácsnak s az egyházkerület most újra megválasztotta és így jogosan lehet annak tagja. (Helyeslés)

A gyűlés a válaszzsal meg van elégedve s azt tudomásul veszi.

Báró Kemény Gábor a maga és 20 tagtársa nevében indítványt ad be, hogy ugyanazon indokokból, a melyekből a tavaly elhatározta volt az egyházkerület, hogy az idén Kolozsvárt fogja gyűlését tartani, kéri, hogy a jövő gyűlés is Kolozsvárt tartassék (Felkiáltások: Helyes! Nem helyes!) Szólt folytatja: Halottam helyest és nem hejest, én azt hiszem a felett, hogy helyes-e vagy nem helyes, később fogunk határozni, most helyes csak az lesz, ha mint indítványt az indítványi bizottsághoz teszük át. (Helyeslés.) Áttétetik az illető bizottsághoz. Következett a napirend a n-nyedi th. szeminárium tárgyalásának folytatása. A szözlásra feljegyzettek között első

Dózsa Dénes: Régi nemzeti hibánk — ugymond — mindig újat alapítani, és nem-conserváljuk azt, a mink van; hogy nehogy itt is e hibába essünk, ajánlja az új tervek helyett a n-nyedi theologicum szeminárium fejlesztését.

Szász Domokos általános nagy figyelem mellett egy szószoki szép és helyeslések által gyakran félbeszakított beszédben bizonyítja be a felmerült ellenmondásokkal szemben, hogy az egyházkerületi közgyűlés souverain joggal bír, nem korlátlannal — ugymond — mert az zsarnokság lenne, korlátozza azt 1-ör, az államhatalom, a mely mindenesetre felette áll, s törvényeivel összeütköző határozatot hozhatni nem enged. 2-ör. Az alapító akarat, a melyet tisztelni kell. 3-ör. A törvényhozó testület bölcsessége. 4-ör. Az előző esetek iránti tisztelet, a szokásjog figyelembe vétele. E kívül más korlátot el nem ismer s a ki mint Vályi Pál esperes az egyházkerület souverinitását vouja kétségbe, azzal ő egyet nem érthet soha, s az ellen védelmezni fogja mindig. (Benkő J. közbeszólt. Felkiáltások: Halljuk Szász Domokost!) A részek részéről az egész ellen intézett támadás az egész gyengítésével a részeket is gyengíti (Helyeslés.) A gyűlés szabadon hozhatja

Elképzelhető, hogy Tihamér és Gyöngyvirág részére kész lett a bocsánat.

— Tehát az egész öngyilkossági historia merő kohlomány? Ingerkedék az öreg.

— Nem egészen atyám. Orvosomtól megkérdeztem, hol kergethetnék oldalom keresztül egy golyót, minden komolyabb következmény nélkül? S hogy arászedés-élt elvegyem, hát úgy cselekedtem.

Az öreg kezét nyújtott vejének.

Hiszen az sem mindennapi dolog, hogy a férfi szerelmesséért merő kísérletképen golyót bocsásson a saját testébe, mikor ha egy vonalnyi hibázik, felültethetik szépen a Szent Mihály lovára. Még sem egészen közönséges ember lesz a Gyöngyvirág férje!

Gyöngyvirág jegyeséhez simult.

— Te rosz ember! Hát ha elvetteted volna a lövést?

— Akkor nem a földön, hanem a mennyországban szeretnék a megvárnálak, míg utánam jössz.

— Maradjatok csak itt együtt gyermekeim. Mégis csak többet ér az. Jegyzé meg az öreg boldog mosollyal. —

Persze, hogy a mennyegző egyike lett a legvigabb ünnepélyeknek a világon. S az a furcsaság is megtörtént, hogy a lakodalmas gyülekezet középpontja nem az ifju házaspár lett, hanem Arthur, az akadémia koszorúzottja, kit atyja percze sem eresztett volna el oldala mellől s annyi éven át megvont atyai szeretetét nem tudta hirtelenében másként kárpótolni, mint hogy mindennel agyonkínálgatta fiát, a mi csak legjobb része volt a lakomának s meg az fakadémia elnök tányéráról is elkaparította volna a legizesebb csemegéket az ő Arthurja számára.

Szóval, nagyon vig mulatság volt az!

Az éj már jóformán beállt, a midőn az

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 3 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelit Alajos (Wollzeile 22.) Haasenstein et g. (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau

Nyitléri czikkek

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

